

II. İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Danıştay Onuncu Dairesi, 14.10.1994 günlü, Esas 1992/3226 sayılı kararında aynen "A. J. Ö.'in nüfus kütüğündeki "dini" bölümüne Bahai dininin işlenmesi yolundaki başvurusunun reddine ilişkin 1.2.1988 gün ve 4079 sayılı İzmir İli Konak ilçesi Nüfus Müdürlüğü işleminin iptali istemiyle İzmir Valiliğine karşı açılan davayı reddeden İzmir 1 Nolu İdare Mahkemesi'nin 10.3.1992 gün ve E: 1989/255 sayılı kararının temyizen incelenip bozulması istenilmektedir.

1587 sayılı Nüfus Kanunu'nun aile kütükleri ile ilgili 43. maddesinde: "Aile kütükleri, ailenin bütün fertlerinin cinsiyetini, adı, soyadı, baba ve anası adıyla soyadlarını, sağ olup olmadıklarını il ve ilçe itibarıyla doğum yeri ve tarihlerini vücutlarındaki belirli değişiklikleri, dinini, okur-yazar olup olmadıklarını, medenî hallerini ve diğer şahsi hal değişikliklerini ihtiva eder" hükmü yer almaktadır.

Davacının aile kütüğünün din hanesine "Bahai"liğin yazılması istemi, bu madde kapsamında bulunduğundan, dava konusu işlem bu Yasaya göre yapılmış olup, uyuşmazlık esas itibarıyla işlemin dayanağı Yasa hükmünün Anayasaya uygun olup olmadığından belirlenmesiyle çözümlenebilecektir.

Kurulumuzca, uyuşmazlığın kaynaklandığı Nüfus Kanunu'nun 43. maddesinin aile kütüğüne dinin yazılmasını öngören hükmünün Anayasaya aykırılığı bakımından incelenmesi, davacının bu yöndeki savları da dikkate alınarak gerekli görülmüştür.

İnanç özgürlüğü, bir dine katılmakla inançsızlık arasında seçim yapma ve dinin gerekliliklerini bireysel veya toplu uygulama serbestliğidir.

Din ve vicdan özgürlüğünün korunabilmesi, bireylere sahip oldukları dinsel kanaati açıklamama hakkının tanınması halinde mümkündür. Din özgürlüğünün özünü oluşturan inanç özgürlüğü de bireylerin sahip olduğu dinsel kanaati açıklamaya zorlanmaması olgusuyla özdeştir.

Lâik Devletin, din özgürlüğüne toplumdan veya kişilerden gelecek baskı ve müdahaleleri engellemesi, ayrıca din ve inançlar karşısında tarafsız kalması gerekir. Yasalarla bireylere dinsel kanaatlerini açıklama zorunluluğunun getirilmesi, din ve inanç özgürlüğünün özünü zedelemektedir. Mevzuatta bu şekilde yer alan hükümler devletin lâik niteliği ile bağdaşmamaktadır. Zira lâik hukuk devleti düzeninde inanç ve vicdan özgürlüğünün belli bir düzenleme ve sınırlamaya tabi kılınmayıp sadece güvenceye alınması yeterlidir.

Nüfus Yasasının 43. maddesinde yer alan bireye "dini" açıklama zorunluluğunu getiren hükmü, bireyin özel ve kişiye özgü durumunu saklı tutma hakkını ve din özgürlüğünün dinini açıklamama ögesini ortadan kaldırmaktadır.

Öte yandan, bireyin dininin öğrenilmesinin Devlet hayatı yönünden hiçbir değeri de yoktur.

Anayasanın Din ve Vicdan Özgürlüğünü düzenleyen 24. maddesinin 3.fıkrası, kimsenin dinsel inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağını kesin bir biçimde hükme bağlamaktadır. Bu hükmün Yasa koyucuya yönelik anlamı; kişilerin dinsel inanç ve kanılarını açıklamalarını zorunlu tutan bir Yasa hükmünün vicdan ve din özgürlüğü ile bağdaşmayacağı, dolayısıyla belirtilen biçimde bir yasal düzenlemeye gidilemeyeceğidir.

Esas Sayısı : 1995/17
Karar Sayısı : 1995/16

Hangi nedenle olursa olsun ve hangi düzeyde kalırsa kalsın, vatandaşın dinsel inanç ve kanısını açıklamaya zorlanması, Cumhuriyetin temel niteliklerinden biri olan lâikliğin zedelenmesinden başka bir anlama da gelmez.

Açıklanan nedenlerle 1587 sayılı Nüfus Kanununun 43. maddesindeki ".. dinini .." hükmünün Anayasanın 2. ve 24. maddelerine aykırı olduğu kanısına varıldığından, anılan Yasa hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına ve Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda vereceği karara kadar dosyanın bekletilmesine 14.10.1994 gününde oyçokluğuyla karar verildi." denilmiştir.

" ... "